УДК 37(430)(092)

Колонтаєвська С.В.

Умань,Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ Ф.ФРЕБЕЛЯ В СУЧАСНОМУ ПРОСТОРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Докорінне реформування системи освіти в умовах перебудови державності, культурного і духовного відродження України потребує вдосконалення процесу соціокультурного розвитку дітей, починаючи з дошкільного віку, який визнано першою ланкою неперервної освіти [1].

Тому сьогодні, коли в системі дошкільного виховання простежуються нові тенденції, надзвичайно необхідним й важливим стає звернення до педагогічної спадщини минулого , що дасть змогу відкрити нові перспективні напрямки реформування та подальшого розвитку системи сучасної дошкільної освіти.

Науковий інтерес у колі нашого дослідження становить вивчення педагогічної спадщини видатного представника педагогіки першої половини XIX століття – Фрідріха Вільгельма Августа Фребеля (1752-1852) – німецького гуманіста, педагога- філософа, автора оригінальної системи виховання і навчання дошкільників у колективі, творця перших дитячих садків, а разом і письменника, який спрямував свої вірші та пісні на виховання дітей. Свої погляди Ф. Фребель виклав у таких працях, як: «Виховання людини», «Виховання шляхом розвитку», «Педагогіка дитячого садка» та ін.

Уважаючи надзвичайно важливими етапами розвитку дитини вік немовляти та дошкільний, Ф.Фребель у 1840 році заснував перший у світі суспільний "дитячий садок", за визначенням великого педагога, це – "сад", в якому дитина як зернятко, маленька рослина, яка вимагає від педагога ретельного догляду та вирощування. За його переконаннями, дитячий садок дає дитині те, чого сім’я дати не може, — спільне з однолітками життя: "… єднання сімейного і шкільного життя є незмінна умова людського виховання в цей період" [4, с. 237].

Основна мета педагогічної теорії Ф. Фребеля – сприяння розвитку природних особливостей дитини, зачатків її духовних спрямувань, почуттів, прагнень. Шлях

досягнення цієї мети він визначив таким чином: "Подібно до того як садівник або землероб доглядає свої рослини, підтримуючи в усьому зв'язок з природою, і доводить їх до розвитку,точнісінько так і ми маємо прагнути ставитися до дитини і взагалі до людини стосовно її природи, її внутрішніх законів, маємо розвивати її, виховувати і навчати у непорушному єднанні з життям і природою, у постійному зв'язку з першоджерелом будь-якого життя...Таке розуміння дитини й людини взагалі... є першим і вищим основним положенням і головною вимогою виховання людини" [5, с. 77].

Важливим аспектом пов'язаним з успішним функціонуванням дитячого садка Ф.Фребель вважав здійснення відповідної підготовки педагога, садівниці, матері, вихователь ки – це особливі люди зі спеціальною підготовкою, так звані "дитячі садівниці", які сприяють активності дітей, регулюють заняття, усувають деякі негативні прояви дитячої природи і сприяють розвитку найкращих соціальних якостей.

Освіта вихователів для дітей дошкільного віку приділяла велике значення високій загальній освідченності і тим самим особливому рівню духовних здібностей. Крім цього, майбутні спеціалісти повинні знати закони природи, мати основні знання з педагогіки та психології, вміти застосовувати їх у практичній, ігровій діяльності, бути досвідченими у спостереженні дитячого розвитку.

Ф. Фребель вбачав у вихователі дитячого садка педагогічного робітника із «всебічною» освітою, а також здібністю аналізувати власні знання та діяльність, переносити теоретичні надбання у практичне спілкування з дітьми. Хоча Ф.Фребель говорив про те, що вихователька мусить бути перед усім «матір'ю для дітей», саме він приділяв особливу увагу професійній педагогічній освіті вихователь ки дитячого садка. При цьому Фребель керувався думками про те, що вихователь ки «перед усім повинні самі познайомитися з материнським почуттям на прикладі матерів та бути сповненими цим почуттям»[2, с. 53].

Освіта вихователів повинна служити не тільки досягненню рівня кваліфікованого спеціаліста, але й втілювати ідею нової жіночої освіти. До теперішнього часу виховання у дитячих садках виконується майже виключно

жінками, і зараз існує думка про те, що робота в дитячому садку залишається «жіночою» діяльністю.

В системі Ф.Фребеля головний акцент робиться на активності самої дитини, на необхідності спонукання її до власної діяльності. Тому у вихованні дітей дошкільного віку величезне виховне і освітнє значення має гра.

Основний дидактичний матеріал Ф. Фребеля, застосовуваний ним в дитячому садку, відомий у педагогічній практиці під назвою «дарів Фребеля», складається із: 1) 6 кольорових м'ячів, обмотаних шерстю, пофарбованих в кольори веселки (червоний, жовтий, блакитний, помаранчевий, зелений і фіолетовий), які даються дитині ще на першому році його життя; 2) дерев'яних куль, циліндра і куба (отримуваних дитиною до кінця першого року); 3) куба, розділеного на 8 кубиків; 4) куба, розділеного на 8 продовгуватих брусків; 5) куба, розділеного на 27 кубиків, з них 21 цілих, 3 розділені на 6 призм і 3 розділені на 4 частини кожен, всього таким чином 39 геометричних тіл; 6) 27 цеглинок, з них 21 ціла, 3 розділені навпіл і 3 розділені вздовж, всього 33 геометричних тіла (ці предмети даються дитині у віці від 1 до 3 років). Далі дитина отримує для своєї гри палички, горох, насіння, камінчики, вигнуті металеві сірники [3, с. 35].

Позитивною рисою Фребелівського матеріалу є те, що всі ці деталі (кубики, призми, цеглинки) дуже прості. У той же час вони дають дитині можливість застосовувати його як одного з видів будівельного матеріалу. У «дарах Фребеля» зібрана мінімальна кількість геометричних тіл, необхідних для дитячих споруд.

Ці «дари» представляють систему занять - ігор з м'ячами і геометричними тілами (кульками, кубиками, циліндрами, брусочками і все більш дрібними і різноманітними їх складовими). Все це використовується для розвитку просторових уявлень, сприйняття руху, форми, кольору, розміру, числа, комбінаторних здібностей мислення в процесі дитячих «споруд». Куля, куб, циліндр і інші предмети - засоби, за допомогою яких встановлюється зв'язок між внутрішнім і зовнішнім світом дитини.

Розвитку ж уявлень про площини, лінії, вироблення спритності, вправності, посидючості, уважності, Фребель вважав, допоможуть викладання з паличок,

плетіння зі смужок паперу, складання з кілець і півкілець, вирізання з паперу, виколювання і вишивання по картону, мозаїка, нанизування бус, робота з горохом, переплетення лучин.

Розроблені Ф.Фребелем „Дарунки для ігор'' є своєрідним практичним інструментом, який можна застосовувати в ігрової діяльності починаючи з раннього віку.

З огляду на вище зазначене можна стверджувати, що ідеї Фрідріха Фребеля отримали широке поширення і в сучасній дошкільній освіті, актуальні, як ніколи, та вимагають глибокого й уважного прочитання вкотре його педагогічної спадщини широким педагогічним загалом.

Система Фрідріха Вільгельма Августа Фребеля належить до тієї категорії, яка має ряд повчальних моментів, які можна використовувати і в сучасному просторі дошкільної освіти. Ми повинні тільки вміло розібратися в ній і використовувати те цінне і правильне .

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про освіту". Від 23 березня 1996 р. № 100/96 – ВР // Освіта в Україні. Нормативна база (2-ге вид.). – К. : КНТ, 2006. – 484с.

2. Metzinger A. Zur Geschichte der Erzieherausbildung: Quellen-Konzeptionen-Impulse-Innovationen / Adalbert Metzinger. – Frankfurt am Main; Berlin; New York; Paris; Wien: Lang. – 1993. – S. 39-45.

3. Сыркина О. Е. Фребель и его система дошкольного воспитания / О. Е. Сыркина // Дошкольное воспитание. – 1937. – № 3. – С. 29–44.

4. Фребель Ф. Воспитание человека / Мчедлидзе Н.Б. и др. История дошкольной и зарубежной педагогики. – М.: Просвещение, 1974. – 464с.

5. Фребель Ф. Дитячий садок: Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки / За заг.ред. З.Н. Борисової. – К.: Вища шк., 2004. – 511с.